

*Додаткові
Виховні Матеріали
Для
Молодшого
Юнацтва*

2003р.

БІДА НАВЧИТЬ

написала Леся Українка

Був собі горобець. І був би він нічого собі, та тільки біда, що дурненький був. З того часу, як вилупився з яйця, ні трошки не порозумнів. Нічого він не знав: ані гніздечка збудувати, ані зерна доброго знайти. Тільки й того, що зав'язаний був дуже, - є чого, нема чого, а він до бійки береться.

Одного разу літав він із товаришем. Літали вони, гралися, по смітничку громадили та й знайшли три зернятка. От наш горобчик каже: - Мої зернятка! Я знайшов! А другий горобчик собі: - Мої!

І почалися битися. Билися, билися, аж поки потомилися, вже й забулись, за що була бійка. Коли згадали: а де ж наші зернятка? Зирк, а зернят вже й нема!

По дворі ходить курка з курчатками, квоче та промовляє:

- Дурні бились, а розумні пожилися!

- Що ти кажеш? " питають горобці.

Та то я дякую вам, що ви такі дурні! Поки ви бились, то я з моїми курчатками поснідала вашими зернятками! Якби вас хто взяв у добру науку, то може і з вас птахи були!...

Другий горобчик розсердився за таку мову. Підскочив, тріпнув крильцем та й геть полетів. А наш горобчик зостався і замислився.

- А правда - думав він, - краще бути розумним. От курка розумна, собі наїлася, а я мушу голодний сидіти.

Подумав, подумав та й почав просити курку: - Навчіть мене розуму. Ви ж такі розумні!

Е, ні! - каже курка - Маю я й без тебе клопоту доволі, он своїх діточок маю до розуму довести! Шукай собі других вчителів!

Подумав горобчик: - треба кого іншого питати, бо вже таки не хочу без розуму жити! і полетів в гай.

Прилетів в гай, коли бачить, сидить зозуля на калині та все: Ку-ку! Ку-ку! От він до неї: - Тіточко, навчіть мене розуму! У вас же нема своїх дітей.

Це не моє діло, чужих дітей розуму вчити - відповіла зозуля.

Полетів горобчик геть аж на болото, а там ходив бузько і жаб ловив. От підлетів горобчик до нього та й каже несміло:

- Пане, навчіть мене розуму! Ви ж такі розумні.
- Що, що? - заклекотів бузько - тікай-но, поки живий!

Горобчик скоренько від нього, ледве живий від страху. Бачить він, сидить на полі гава і сумує. От він до неї:

- Чи можете, дядиночко, мене розуму навчити?

- Та ні, синочку, я й сама його не маю. Полети до сови. Вона, кажуть, вельми розумна, то може що порадить.

Полетів горобчик питати, де сова сидить. Сказали йому що в сухому дубі в дуплі мешкає. От він туди - бачить, справді сидить сова в дуплі, тільки спить. Горобчик до неї:

- Пані! Чи ви спите?

Сова як кинеться, - Кого це лиха година по дневі носить? Оце напасть й вдень не дадуть заснути - кричить вона і знову заснула.

Горобчик не посмів її вдруге будити, сів собі на дубі та й почав ждати ночі. Як стало вже добре темніти, прокинулась сова, вилізла з дупла, глянула на горобчика.

- Ти тут чого? - спитала.

- Я хотів би просити, вибачайте ласкаво, чи не могли б ви мене розуму навчити? Адже ви такі мудрі.

- Не на те я мудра, щоб дурнів розуму навчати! **Хто** дурним народився, той дурним згине. Тікай! - гукнула сова та як засвітить очима...

Горобчик миттю схопився, полетів світ за очі, десь у гущавину заховався та там і проспав до самого ранку. Ранком прокинувся і дивиться – сидить на гілці сорока та скрегоче: Че-че-че!

Звертається до неї горобчик:

- Я б вас просив, моя панно, щоб ви мене розуму навчили.

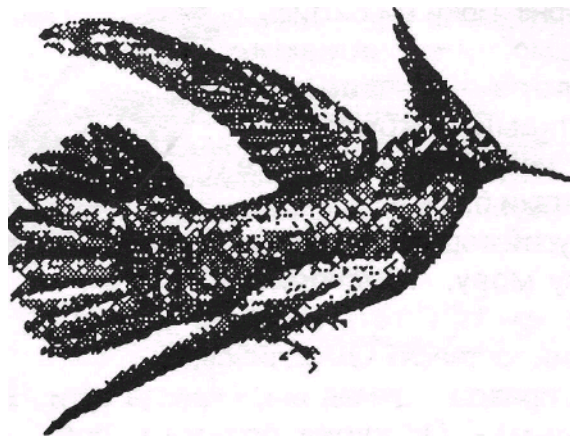
- А нащо тобі розуму? Без розуму легше на світі жити та й веселіше! Ліпше красти вчися, от як я, то тоді розуму не треба.

- А бодай тобі заціпило! - крикнув горобчик та скоріш від неї геть.

Сів собі горобчик на полі та й думає - Де я того розуму навчуся? Скільки світу злітав, а щось небагато навчився. Зажурився він, поглядає сумно по полю, а по полю чорний крук ходить.

- Ну, ще в цього поспитаю, це вже останнє - подумав горобчик та звернувся до крука:

- Навчіть мене розуму! Я вже давно його шукаю, та ніяк не знайду.

Розуму, молодче, по дорозі не валяється - мовив поважно крук – не так-то його легко знайти! А я тобі от що скажу: поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш. От тобі моя наука.

- Що то мені така наука? - гадає собі горобчик. Однак ні в кого розуму не питав. Посумував трохи, що мусить без розуму жить, а потім і забув. Почав знову гуляти веселенько.

І не зоглядівся горобчик, як літечко минуло. Настала осінь з вітрами холодними, а далі й сніжок став перепадати. Біда горобчикові - холод, голод! Вночі, де сяде, спати не може, так холодний вітер пронизує;

вдень їсти нічого. От і почав наш горобчик до розуму приходити – годі сваритися! Куди горобці летять, а він за ними; що вони знайдуть, то й він поживиться, та все без сварки, без бійки, то горобці його й не жинуть від себе. Побачив горобчик, як інші пташки в теплих гніздечках сидять, почав він собі придивлятися, як-то гнізда будуються. Почав він соломку до соломки складати та гніздечко звивати. Дедалі всі горобці почали його поважати; куди зберуться на раду, то і його кличуть, так він вславився між ними своїм розумом. Такий господарний став наш горобчик, аж сусіди-горобці дивуються:

- Які ви, пане сусідонько, мудрі! І де ви того розуму навчилися? - питають його. А він тільки головою клине:

- Біда навчила! - каже.

Леся УКРАЇНКА

Три Метелики

(з читанки "Вінок" 0. Білоусенка-Лотоцького)

Були собі три метелики: один білий, другий червоний, а третій жовтий. Вони весело літали цілий день у великому саду, в соняшному світлі, перелітали з квітки на квітку, куштували медок і летіли далі.

Час їм дуже швидко минав. Вони так загралися, що й не зогляділи - що сонечко сховалося за хмари і пустився дощ.

Змокли метелики. Полетіли вони до своєї хатки, аж там біда: двері замкнені, а ключа ніде не можна знайти.

Що тут робити? За той час, що стояли перед дверима та не знали, що робити, змокли страшенно. Насилу вже крильцями ворушили. Ледве долетіли до туліпана, червоного з жовтими крапочками. Попросили його захисту:

- Любий туліпапчику, просимо тебе, відчини свій келих та сховай нас від дощу!
Туліпан подивився на них і промовив:

- жовтого й червоний прийму, а білий нехай зостається надворі.

Але обидва метелики, жовтий і червоний промовили:

- Коли ти не хочеш захистити нашого братіка, білого метелика, то й ми краще на дощі будемо мокнути!

Метелики смутні полетіли до білої лілеї. Попросили її, щоб сховала їх від дощу, але вона погоджувалася прийняти тільки білого. Тоді й він промовив:

- Сам-один не можу ховатися в тебе! Або вже разом з своїми братами десь знайдемо захист, або вже вкупі бідувати будемо.

Почуло це з-за хмар сонечко, і схотілося йому побачити тих приятелів, що так один за одного обстоювали. Продерлося крізь хмари й кинуло на метеликів своє проміння. Зараз крильця їх висохли, й самі вони зогрілися і знов літали, танцювали й раділи, як давніш, аж до самого вечора. А як сонечко зайшло за гору, то метелики полетіли додому спати.